

Sprawozdanie

komisji edukacyjnej o wnioskach posłów Pietruskiego i Wajgla względem urządzenia szkół technicznych średnich.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 9. i 20. października r. b. przekazał Wysoki Sejm komisji edukacyjnej do zbadania dwa wnioski o urządzeniu szkół technicznych średnich, przedstawione przez pp. Pietruskiego i Wajgla.

Komisja edukacyjna rozpatrzyła oba wnioski, przyjęła za swój wniosek posła Pietruskiego z niektórymi zmianami i przedkłada sub j. projekt do ustawy o urządzeniu szkół technicznych średnich, przy którego ułożeniu kierowała się następującymi zasadami.

Przeznaczeniem szkół technicznych średnich jest szerzyć średni stopień oświaty, czyli innemi słowy dać młodzieży wykształcenie ogólne na podstawie nauki języków nowożytnych, tudzież nauk matematycznych i przyrodniczych. — Cel rzeczony, jako też i środki, które do niego prowadzą, wskazują szkołom technicznym średnim miejsce obok gimnazyów w organizmie szkolnym, i ten też charakter odrębny zastrzeżony jest dla szkół technicznych średnich w projekcie komisji.

Jakkolwiek bowiem od czasu, gdy w skutek rozwoju literatury nowożytnej i postępu nauk matematyczno-przyrodniczych okazała się potrzeba zaprowadzenia obok gimnazyów szkół, któreby zadość czyniły wymaganiom z tą wynikłym, czyniono doświadczenia mające na celu wprowadzić w życie system szkół średnich taki, iżby w nich młodzież w klasycznym i realnym kierunku wspólnie kształcić się mogła, to wyznać należy, że próby nie bardzo się powiodły, i mnsiano albo wrócić do systemu szkół średnich odrębnych, albo tam gdzie kombinacje ich istnieją, istnieją z wątpliwym skutkiem tak dla jednego jak i dla drugiego szkół rodzaju. Kombinacja szkół gimnazjalnych i technicznych jest w ogóle zadaniem bardzo trudnem do rozwiązania, i dlatego komisja edukacyjna, mając przy tem na uwadze fakta wspomniane, nie mogła się zgodzić na system podobny; byłoby to bowiem tyle, jak samą sprawę oświaty, a niemniej i fundusz publiczny wystawić na szkody niepowetowane w razie niepowodzenia, któreby według wszelkiego prawdopodobieństwa nastąpić musiało. I w tym względzie różni się projekt komisji edukacyjnej od projektu przedłożonego przez posła Wajgla; projekt ten żąda takiego urządzenia szkół technicznych średnich (realnych), iżby młodzież od 10. do 14. roku życia zarówno w realnym jak i humanitarnym (klasycznym) kierunku wspólnie kształcić się mogła, i z tego powodu umieszcza między przedmiotami instrukcyi i naukę języka łacińskiego, którą na 4 kursy roczne jako przedmiot dla wszystkich uczniów obowiązkowy rozkłada. Komisja edukacyjna jest tego zdania, że system ten wprowadzony w życie przedłużyłby dla przyszłych gimnazjalistów naukę gimnazjalną o dwa całe lata; albowiem po 4. latach wspólnej nauki z realistami stanęliby pod względem znajomości języka łacińskiego na tym stopniu, na którym dziś stoją uczniowie po ukończeniu 2giej klasy gimnazjalnej; zaś dla przyszłych uczniów technicznych wyuczenie się form łacińskich i początków składni, nie przyniosłoby pod względem wykształcenia humanistycznego najmniejszej korzyści, a w najlepszym razie byłoby

połączone tylko ze szkodą dla ich właściwego wykształcenia — Z tych tedy przyczyn komisya edukacyjna do projektu posła Wajgla przychylić się nie mogła. — Komisya edukacyjna nie tai, że pożądaną byłaby nie pod jednym względem organizacya szkół średnich taka, aby młodzież w klasycznym i realnym kierunku wspólnie kształcić się mogła. — Aby to w przyszłości nastąpić mogło, i to bez szkody dla sprawy publicznej oświaty, pozostawiła komisya w postanowieniach o szkołach technicznych prywatnych osobom pojedynczym i korporacyom zupełną swobodę w urzędzeniu tych szkół, byleby cel główny tych zakładów nie ucierpiał. Na tej drodze zbierać się będą doświadczenia, które może w swoim czasie posłużą do utworzenia szkół wspólnych, jakie w obecnej chwili komisya uważa jeszcze za niemożliwe lub przedczesne.

Według przepisów obowiązujących dotychczas w kraju naszym trwał czas nauki w szkołach średnich technicznych, czyli tak zwanych realnych, przez 6 lat — ztąd powstały skargi dość uzasadnione, że młodzież opuszczająca te szkoły nie jest należycie przysposobioną do zawodów życia praktycznego i nierozwiniętą w stopniu takim, jakby to w razie przejścia do szkół głównych technicznych być powinno. — Aby złemu zaradzić, rozciąga projekt komisji naukę w szkołach technicznych średnich na 7 lat; do tego odróżnia projekt w organizmie szkół technicznych średnich trzy oddziały, jako trzy mniejsze całości: oddział gramatyczny, realny i techniczny, za którymto podziałem przemawiają najprzód względy dydaktyczno-pedagogiczne, gdyż zaprzeczyć się nie da, że rozwinięcie stopniowe umysłu młodzieży w przeciągu 7. lat odmiennego postępowania i odmiennej karmi umysłowej wymaga. Przemawia za tym podziałem względ na młodzież samą, która bądź okolicznościami zmuszona, bądź brakiem uzdolnienia spowodowana zadowolnić się zechce niższym stopniem wykształcenia i przejść do zawodów życia praktycznego; przemawia za tym podziałem nareszcie i względ na rodziców, w których interesie jest, aby ich synowie w razach, gdy będą spowodowani opuścić szkołę przed czasem, wynieśli z niej pewien stopień zaokrąglony wiedzy, któryby ich usposobiał do zajęcia stanowiska w towarzystwie niższego wprawdzie, lecz w miarę nabytej wiedzy zawsze poważnego.

Względ na potrzeby życia praktycznego spowodował komisję edukacyjną i do postanowień co do kursów specjalnych (kursów pobocznych) — jak je projekt zawiera. — Kursy specjalne przeznaczone są dla uczniów, którzy wcześniej zamierzają wstąpić do zawodów życia praktycznego i przeto nabyć w tym względzie wiadomości specjalniejszych, potrzebnych dla ich przyszłego zatrudnienia. — Komisya edukacyjna, jak z jednej strony z instrukcyi szkół technicznych średnich wszystkie one przedmioty wykluczyła, które według istoty tych szkół tu nie należą, a w razie najlepszym tylko z uszczerbkiem właściwej w tych szkołach nauki mogłyby być zaprowadzone, np. propedeutykę filozof., estetykę, któreto przedmioty projekt posła Wajgla w zakres nauki szkół technicznych średnich bez potrzeby wciąga, tak z drugiej strony i kursy specjalne, nie mające z szkołą techniczną średnią, jako szkołą ogólnego wykształcenia młodzieży, związku ścisłego, pozostawiła na boku, i uczyniła ewentualne ich zaprowadzenie zawisłem od potrzeb miejscowych i innych na uwagę zasługujących okoliczności. — Od tej zasady pozostawienia na boku kursów specjalnych pozwoliła sobie komisya odstąpić tylko w oddziale najwyższym, to jest w oddziale technicznym. — Uczyniła to komisya z uwagi na budzący się w tym wieku u młodzieży zwrot ku specjalności, któremu należy dać sposobność do zajęcia odpowiedniego zdolności. — Z tego powodu umieściła komisya w instrukcyi oddziału technicznego obok właściwych przedmiotów instrukcję specjalną o początkach budownictwa i mechaniki zastosowanej, tudzież chemię specjalną; a ponieważ instrukcyja ta ma być przeważnie praktyczną, i tylko jeden z tych przedmiotów specjalnych ma być dla uczniów względnie obowiązkowym, to komisya edukacyjna jest tego przekonania, że przyjęcie względnie instrukcyi specjalnej do oddziału technicznego samcjze szkoły na szkody nie narazi, a w każdym razie krajowi wobec braku ludzi specjalnie wykształconych istotny przyniesie pożytek.

Dobre urządzenie szkół technicznych średnich jest niezaprzeczoną potrzebą czasu; od niego oczekuje kraj nasz istotnej korzyści. — Aby te oczekiwania nie zawiodły, uznała komisya edukacyjna za rzecz konieczną wprowadzić dwie inne zasadnicze zmiany w praktyce dotychczasowej, z których jedna dotyka promocyi uczniów, druga etatu nauczycieli.

Dotychczas istniały w szkołach średnich promocyje uczniów roczne na podstawie świadectw, które szkoła, oceniając postępy uczniów, wydawała. Nie dziw, że przy tej praktyce, jak i z tego powodu, że na świadectwo samo przedewszystkiem interesowani zważali, uczniowie uczyli się z małemi bardzo wyjątkami tylko dla szkoły, aby tylko świadectwo dobre otrzymać; dla życia nie wiele było ztąd pożytku. — Chcąc temu na przyszłość zapobiedz, uchyliła komisya edukacyjna promocyje uczniów roczne w oddziale realnym

i technicznym, a proponuje natomiast examina promocyjne po ukończeniu całego oddziału realnego, tudzież examina dojrzałości po ukończeniu oddziału technicznego. — Tym sposobem zniewoloną będzie młodzież uczyć się tak, aby wiadomości nabyte, stawały się jej zupełną własnością, i spodziewać się należy, że przy metodzie racjonalnej nauczania, o której §. 20. projektu wspomina, nowość ta bez trudu, a mianowicie bez obciążenia młodzieży da się wprowadzić. — Rodzicom uczniów nie wyrządzi się krzywdy, gdyż z zaświadczeń, które uczniowie po każdym półroczu otrzymają, przekonają się, jak się ich synowie prowadzą, i będą mogli wcześniej złemu zaradzić — Tylko w oddziale gramatycznym pozostawiła komisya promocyje roczne, do czego ją spowodował wzgląd na wiek młody uczniów, a ztąd i obawa, aby cała tych uczniów nauka nie stała się li pamięciową. — Gdy instytucya ta nowa się wżyje i rzeczywiste przyniesie korzyści, jak się tego komisya z pewnością spodziewa, będzie można o jej zaprowadzeniu i w oddziale gramatycznym pomyśleć.

Obaczenie nauczycieli godzinami szkolnemi wywierało dotąd wpływ szkodliwy na naukę; komisya sądzi, że pomnożenie liczby nauczycieli, jak je projekt przedstawia, tę niedogodność usunie. — Dotychczas obowiązani byli wszyscy nauczyciele szkół średnich nabywać kwalifikacyi najwyższej, jaka jest przepisana, bez względu na to, czyli są do tego uzdolnieni, czyli nie. — Niedogodności, jakie to zarządzenie ze sobą wprowadziło, wiadome są aż nadto tym, którzy w zawodzie szkolnym pracują. — Chcąc te niedogodności uchylić, proponuje komisya przyjęcie różnicy rangi między nauczycielami szkół średnich technicznych stosownie do osiągniętego stopnia kwalifikacyi — i jest tego przekonania, że nauka szkolna na tem zyska, jeżeli każdy z nauczycieli zajmie w zakładzie to stanowisko, do jakiego według swej kwalifikacyi jest powołany, i jeżeli będąc i na niższym stopniu co do swej stabilizacyi spokojny, będzie mógł zupełnie oddać się swemu zajęciu bez obawy o przyszły swój los i losy swojej rodziny.

Co się tyczy reszty postanowień projektu, uwagi byłyby zbyteczne, przeto komisya edukacyjna wnosi:

„Wysoki Sejm raczy ustawę o urządzeniu szkół technicznych średnich według projektu założyć i uchwalić.“

Lwów, dnia 9. listopada 1869.

Przewodniczący:
Dr. Majer.

Sprawozdawca:
Polański.

USTAWA

z dnia

dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o urządzeniu szkół technicznych średnich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego rozporządzam, co następuje:

Artykuł I.

Techniczne szkoły średnie w Królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, mają być urządzone podług załączonego statutu.

Artykuł II.

Ustawa ta wchodzi w życie z początkiem roku szkolnego 1870|1871.

Artykuł III.

Przeprowadzenie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświecenia.

USTAWA

o zmianach w ustawie z dnia 15 czerwca 1996 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

z dnia 15 czerwca 1996 r.

Przebieg choroby i stan zdrowia pacjenta jest podstawą do wyznaczenia rodzaju świadczenia zdrowotnego, którego pacjentowi przysługuje.

§ 1

W ustawie z dnia 15 czerwca 1996 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 1996 r. Nr 12, poz. 14, z późn. zm.) wprowadza się następujące zmiany:

§ 2

1. W art. 13 ust. 1 pkt 2) wprowadza się następujące sformułowanie:

§ 3

1. W art. 14 ust. 1 pkt 2) wprowadza się następujące sformułowanie:

STATUT

o urządzeniu szkół technicznych średnich w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Celem szerzenia średniego stopnia oświaty, z przeważnem uwzględnieniem potrzeb młodzieży, specjalnie do zawodów technicznych sposobić się zamierzającej, istnieć będą w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem szkoły techniczne średnie, które oraz będą miały zadanie przygotowywać uczniów do wyższych zakładów naukowych technicznych.

§. 2.

Szkoły techniczne średnie będą utrzymywane albo z funduszków gminnych, powiatowych, krajowych, albo z funduszków prywatnych.

§. 3.

Dla szkół technicznych średnich krajowych utworzony będzie osobny fundusz, do którego wpływać mają:

- a) dotacje z funduszu krajowego;
- b) zasiłek z skarbu Państwa;
- c) prywatne fundacje zapasy, datki.

Funduszem szkół technicznych średnich zawiaduje Rada szkolna krajowa w porozumieniu z Reprezentacją krajową.

§. 4.

Szkoły techniczne średnie, utrzymywane z tego funduszu (§. 3.), mają być urządzone w myśl niniejszej ustawy i będą publiczne.

Innym, skoro dopełnią warunków w §. 44. wyrażonych, może Rada szkolna krajowa nadać charakter publiczny.

§ 5.

Szkoły techniczne średnie dzielić się będą na trzy oddziały, a mianowicie na:

- I. oddział gramatyczny o trzech (szkoła realna niższa),
- II. oddział realny o dwóch (szkoła realna),
- III. oddział techniczny o dwóch kursach rocznych.

Oddział gramatyczny przygotowuje do oddziału realnego, realny do oddziału technicznego.

Oddział gramatyczny i oddział techniczny istnieć mogą odrębnie same dla siebie, oddział zaś realny tylko w połączeniu z jednym lub drugim.

§. 6.

Dla uczniów, nie zamierzających oddawać się wyższym naukom technicznemu, lecz pragnących wstąpić pierwaj do zawodów praktycznego życia, mogą być w miarę potrzeby i rozporządzalnych funduszków urzędzone przy szkołach technicznych średnich kursa poboczne, mające na celu podać tymże uczniom sposobność do zaokrąglenia swej wiedzy w kierunku, ich przyszłemu zawodowi odpowiadającym.

W tym duchu łączyć się będzie z oddziałem gramatycznym kurs dla przemysłowców, z oddziałem realnym kurs handlowy, z oddziałem technicznym nadzwyczajny kurs techniczny, również rolniczy.

§. 7.

Co do języka wykładowego w szkołach technicznych średnich tego kraju, obowiązywać będzie dotycząca go ustawa sejmowa.

II. Instrukcyja.

§. 8.

Instrukcyja szkół technicznych średnich będzie nie tylko humanitarną jak w gimnazyjach, ale oraz realną i techniczną, a to w ten sposób, że humanitarna przeważać będzie w niższych kursach, w miarę zaś umysłowego postępu uczniów coraz więcej ustępować technicznej.

§. 9.

I, Instrukcyja humanitarna w szkołach technicznych średnich uwzględniona będzie przedewszystkiem w nauce religii i moralności, w nauce historii, w nauce języków i literatury, z pomiędzy których obowiązkowymi będą:

- język wykładowy, tj. polski, a względnie ruski;
- język niemiecki;
- język francuski;

naukę innych języków, a mianowicie drugiego krajowego, zaprowadzać się będzie w miarę potrzeby i możliwości.

II. Wiadomości realne podawać będą:

naukę matematyki, nauki przyrodnicze, a mianowicie: nauka historii naturalnej, nauka chemii ogólnej, nauka fizyki, nauka geografii.

III. Instrukcyja techniczna w szczególności obejmować będzie:

rysunki z wolnej ręki, rysunki geometryczne i początki geometrii wykreslonej, kaligrafię i stenografię, początki nauki budownictwa, mehaniki zastosowanej i chemii technicznej, wraz z demonstracyami technologicznymi, wycieczkami, naukowymi i ćwiczeniami w laboratoryach.

IV. Prócz tego obowiązujące będą ćwiczenia gimnastyczne dla wszystkich uczniów, których stan fizyczny zdrowia od nich nie wyklucza. Posiadający zdolności i zamiłowanie do muzyki, znajdą sposobność kształcić się w tej sztuce, o ile wystarczą na to fundusze zakładowi przekazane.

§. 10.

Do ułożenia programatu nauki religii w porozumieniu z władzami kościelnymi upoważniona jest Rada szkolna krajowa, która też ułoży programat dla reszty przedmiotów naukowych, w myśl podanych w następujących paragrafach wskazówek.

§. 11.

1. Nauka języków obowiązkowych zajmie w oddziale gramatycznym razem z stenografią przynajmniej połowę, w oddziale realnym przynajmniej dwie piąte, w oddziale technicznym przynajmniej jedną trzecią czasu, dla instrukcyi obowiązkowej w ogóle przeznaczonego.

2. Oddział gramatyczny poda we wszystkich trzech obowiązkowych językach (polskim, a względnie ruskim, niemieckim i francuskim), potrzebne do dalszego postępowania w nich początki, z szczególnem uwzględnieniem poprawności gramatycznej.

Oddział realny obznajomi uczniów w języku wykładowym z teorią stylu i piśmiennictwa; w języku niemieckim i francuskim usposobi ich do poprawnego wyrażenia myśli. Oddział techniczny rozwijać będzie ich zdolności do wysłowienia myśli w formie więcej artystycznej, piśmiennie i ustnie, czytać i rozierać utwory literackie cenniejszych pisarzy.

3. Język francuski dopiero w drugim roku oddziału gramatycznego stanie się przedmiotem instrukcyi. Język włoski i łaciński nie prędzej, jak w pierwszym roku oddziału realnego, język angielski lub inne żyjące nie prędzej, jak w pierwszym roku oddziału technicznego być może, i to tylko nadobowiązkowym przedmiotem nauki. Jedynie drugi język krajowy już w pierwszym roku oddziału gramatycznego może być podawany.

§. 12.

Osobnych wykładów historii w oddziale gramatycznym nie będzie. Miasto nich znajdować się będą w rękach uczniów osobne wypisy, zawierające artykuły o najcelniejszych epokach historii najważniejszych państw, a przedewszystkiem Polski, ile można ze znakomitych pisarzy wyjęte, które z niemi czytane i stosownie objaśniane będą. Nadto będzie nauczyciel geografii miał obowiązek uzupełniać swój wykład opowiadaniem biograficznej treści o osobistościach historycznych poszczególnych krajów i narodów.

W oddziale realnym wyłożonym będzie pokrótce cały przebieg historii powszechnej, z szczególnem uwzględnieniem historii polskiej, a w oddziale technicznym zarys historii cywilizacji europejskiej i historii polskiej w ogóle.

§. 13.

Instrukcja matematyki ogranicza się w oddziale gramatycznym do samych rachunków w liczbach całkowitych i ułamkach, tak pospolitych, jakoteż dziesiętnych i ciągłych; obejmie naukę miar, wag i monet, naukę stosunków i proporcji, naukę o potęgowaniu i wyciąganiu pierwiastków 2. i 3. stopnia, obliczanie powierzchni i bryłowości ciał, regułę trzech, regułę spółki i mieszaniny, rachunek procentowany, pojedynczy i składany. Cwiczyć będzie uczniów tak w rachunku cyframi, jakoteż w rachunku z pamięci.

W oddziale realnym nastąpi wykład arytmetyki ogólnej elementarnej, tudzież elementarnej planimetrii i stereometrii i trygonometrii prostokątnej i kulistej, z zastosowaniami, jakoteż początki geometrii nowszej.

Na oddział techniczny, przypada teoria zrównań, geometrya analityczna i analiza algebraiczna.

§. 14.

Z nauk przyrodniczych oddział gramatyczny podawać będzie historię naturalną (zoologię, botanikę i mineralogię), w sposób wiekowi uczniów najdostępniejszy, tudzież w klasie 3. ogólne wiadomości z fizyki; oddział realny zaś chemię ogólną, fizykę doświadczalną i mineralogię sposobem umiejętnym wyłożoną. W oddziale technicznym wykładać się będzie botanika i zoologia umiejętna, chemia specjalna, a wiadomości z fizyki, jakich uczniowie nabyli w oddziale realnym, zostaną uzupełnione wywodami, na dowodzeniach matematycznych opartymi.

§. 15.

Nauka geografii obznajomi uczniów oddziału gramatycznego z ogólnymi geograficznymi stosunkami ziemi i jej części, przede wszystkim zaś ziemi ojczystej, jakoteż znajdujących się w nich państw i krajów, z uwzględnieniem ich fizycznych własności i płodów. W oddziale realnym opíše dokładniej stosunki poszczególnych krajów wszystkich części świata, uwidaczniając mianowicie stosunki handlu i przemysłu.

W oddziale technicznym zastąpi ją nauka statystyki Państwa Austriackiego, poczynając wykład od statystyki kraju ojczystego, a oparta na porównaniu z innymi państwami europejskimi.

§. 16.

Rysunku z wolnej ręki oddział gramatyczny poda pierwsze początki, ograniczając się zresztą do figur geometrycznych i ich kombinacji, skończy zaś na rysunku ornamentów.

Oddział realny zajmie się rysunkiem głów, jakoteż innych części ciała ludzkiego i zwierzęcego, a w ogóle form organicznych. Oddział techniczny poprowadzi tę instrukcję dalej, opierając ją głównie na wzorach plastyki starożytnej i połączy z nią względnie obowiązkową naukę modelowania.

§. 17.

Rysunek geometryczny rozpocznie się dopiero w drugim roku oddziału gramatycznego, w którym zajmować się będzie wyłącznie konstrukcją linearną.

Oddział realny połączy z nim początki geometrii wykresłej o rzucie, perspektywie i konstrukcji cienia.

W oddziale technicznym zastosuje się rysunek geometryczny do potrzeb specjalnej instrukcji w budownictwie, mechanice zastosowanej i miernictwie.

§. 18.

Instrukcja specjalna o początkach budownictwa i mechaniki zastosowanej, ograniczy się do oddziału technicznego. Udzielać się jej będzie przeważnie praktycznie na podstawie odpowiednich rysunków, nie wyłączając wszakże pomocniczego podawania wiadomości teoretycznych i historycznych, do wyjaśnienia lub uzasadnienia praktycznej instrukcji potrzebnych.

Budownictwo, mechanika zastosowana i chemia specjalna będą w oddziale technicznym przedmiotami nauki, względnie obowiązkowymi, a to w tym duchu, że każdy uczeń przynajmniej jednego z nich winien będzie się uczyć, bez ścisłego obowiązku uczenia się równocześnie dwóch innych.

§. 19.

Do nabycia praktycznych wiadomości z mechaniki zastosowanej i budownictwa będą służyć demonstracyi z technologii mechanicznej z szczególnem uwzględnieniem technologii drzewa i użycia poprawnych narzędzi.

W nauce chemii osiągnięty ma być ten sam cel zapomocą ćwiczeń w laboratorium chemicznem.

Prócz tego będą uczniowie z profesorami właściwych przedmiotów robić wycieczki do znakomitych pracowni i fabryk.

Z każdą szkołą techniczną średnią mają być połączone odpowiednie gabinety i laboratoria.

§. 20.

Programat lekcyi dla każdego oddziału szkoły technicznej średniej ma być tak ułożony, aby każdy rok następny odświeżał, uzasadniał i rozszerzał wiadomości, z poszczególnych przedmiotów nauki w poprzednim roku udzielone.

Liczba godzin, lekcyom obowiązkowym poświęconych, wynosi w oddziale gramatycznym najwięcej 26; w oddziale realnym i technicznym najwięcej 30 godzin tygodniowo, nie licząc w to godzin dla gimnastyki przeznaczonych.

§. 21.

Programat lekcyi dla kursów pobocznych przepisany zostanie od Rady szkolnej dla każdej szkoły technicznej średniej z osobna, według potrzeb i życzeń powiatu lub miejsca, gdzie się szkoła znajduje, na podstawie odrębnych ustaw, dotyczących specjalnie edukacyi publicznej w zawodach przemysłowych.

III. Wstęp do szkoły, examina, promocye itp.

§. 22.

Do szkół technicznych średnich w ogóle, a względnie do oddziału gramatycznego przyjmowani będą uczniowie, co się wykażą w examinie wstępnym wiadomościami, jakich udziela elementarna szkoła ludowa.

Szkoła techniczna średnia będzie upoważniona, jednak nie obowiązana, zwalniać od examinu wstępnego tych uczniów, co ukończyli elementarną szkołę ludową w publicznym zakładzie z dobrym postępem i opatrzeni są w odpowiednie świadectwa.

Dla uczniów, co nie mają należytego do najniższej klasy szkoły technicznej średniej przygotowania, urządzone być mogą celem uzupełnienia tego braku kursa przygotowawcze.

§. 23.

Na podstawie examinu wstępnego może do każdej klasy być przyjętym uczeń, który przedtem przynajmniej przez dwa lata nie był zapisany do list żadnej publicznej szkoły technicznej, jeżeli okaże, że posiada potrzebne do odpowiedniego kursu przygotowanie.

Liczba uczniów jednej klasy nie ma przekraczać 50. Jeżeli się nad 50 uczniów do jednej klasy zgłosiło, ma nastąpić podział jej na równorzędne klasy.

§. 24.

W oddziale gramatycznym przedsiębrane będą promocyje uczniów roczne na podstawie postępów uczynionych w pierwszym i drugim półroczu. W oddziale realnym i technicznym promocyje rocznych nie będzie, lecz promocyje uczniów z oddziału realnego do technicznego przedsiębrane będą na podstawie egzaminów promocyjnych przez komisję z nauczycieli zakładu pod przewodnictwem rektora odbywać się mających. Zresztą otrzymują uczniowie po upływie każdego półroczu poświadczenie postępu.

§. 25.

Po ukończeniu oddziału technicznego uczniowie będą się mogli poddać egzaminowi dojrzałości. Ci co przy nim obstaną, otrzymają patent dojrzałości, który ich upoważni do przejścia do odpowiedniej akademii, lub wszechnicy technicznej.

§. 26.

Dla przedsiębrania popisów dojrzałości składać będzie Rada szkolna krajowa komisje egzaminacyjne z profesorów szkół technicznych średnich i innych ludzi specjalnej nauki, a przedewszystkiem z profesorów akademii technicznej, które wykonywać będą swe urzędowania w myśl wydać się mającego regulaminu pod przewodnictwem właściwego inspektora szkół, lub w jego zastępstwie innego delegata Rady szkolnej krajowej.

§. 27.

Tak do egzaminów promocyjnych z oddziału realnego, jakoteż do egzaminu dojrzałości, przystępować mogą także uczniowie, co w prywatnych zakładach lub w domu naukę pobierali.

Ci, co zdali egzamin promocyjny z oddziału realnego, a potem pobierają nauki prywatnie, nie mogą przed upływem dwóch przynajmniej lat być przypuszczeni do egzaminu dojrzałości.

§. 28.

Do kursów pobocznych szkoły technicznej średniej, mogą być przyjęci, oprócz byłych uczniów odpowiednich jej oddziałów, także inni uczniowie, którzy w egzaminie wstępnym, okażą potrzebne do nich przygotowanie.

Z uczniami oddziału gramatycznego równe pod tym względem prawo będą mieli uczniowie wyższej szkoły ludowej.

§. 29.

Oplaty szkolne w szkołach technicznych średnich uporzędкую osobne przepisy.

IV. Nauczyciele i zarząd szkoły technicznej średniej.

§. 30.

Bezpośrednie kierownictwo każdej szkoły technicznej średniej będzie przy zgromadzeniu nauczycieli i profesorów, którzy pod naczelnictwem jednego z swojego grona, jako rektora szkoły, składać będą konferencyę, rozstrzygającą w sprawach zakładu, jako pierwsza instancya większością głosów. W razie równości głosów przeważy to zdanie, po którego stronie będzie głos rektora.

Zastępcy, pomocnicy i nauczyciele przybrani mieć będą tylko głos doradczy.

Od uchwał zgromadzenia nauczycielskiego służy prawo odwołania się do Rady szkolnej krajowej.

§. 31.

Na rektorze w szczególności spoczywa odpowiedzialność za stan i rozwój szkoły, jakoteż za wykonanie ustaw i rozporządzeń władz przełożonych. On będzie miał prawo, za równoczesnem odwołaniem się do Rady szkolnej krajowej, zawieszać uchwały konferencji, jeżeli mu się wydadzą niezgodne z dobrem szkoły, lub obowiązującymi przepisami, jakoteż prawo i obowiązek dozorowania instrukcyi i wychowania w zakładzie, w obrębie wydanych w tym względzie przez właściwe władze rozporządzeń,

Jemu też w tym zakresie winni członkowie zgromadzenia nauczycielskiego posłuszeństwo i uszanowanie jako swemu przełożonemu.

§. 32.

Etat zgromadzenia nauczycielskiego składa się, prócz nauczycieli religii, o których osobne wydane będą rozporządzenia :

1. z rektora,
2. z sześciu profesorów oddziału technicznego, a mianowicie :
 - a) z dwóch profesorów języków i historii ;
 - b) dwóch profesorów matematyki i nauk przyrodniczych ;
 - c) jednego profesora budownictwa i mechaniki zastosowanej ;
 - d) jednego profesora rysunków.
3. z czterech profesorów oddziału realnego, a mianowicie :
 - a) dwóch profesorów języków i historii ;
 - b) jednego profesora matematyki i geometryi wykreślnej ;
 - c) jednego profesora nauk przyrodniczych.
4. z pięciu nauczycieli dla oddziału gramatycznego, a mianowicie :
 - a) trzech nauczycieli do języków ;
 - b) jednego nauczyciela do nauk przyrodniczych, geografii i rachunków ;
 - c) jednego nauczyciela rysunków.

Lekcyje rysunków z wolnej ręki w oddziale realnym dawać będą nauczyciele rysunków dwóch innych oddziałów.

Rektor w każdym razie dawać będzie 4 do 5 godzin lekcyi w tym lub owym zawodzie według swojego ku temu usposobienia.

§. 33.

Prócz powyższych sił nauczycielskich będzie miała każda szkoła techniczna średnia dwóch asystentów do nauki rysunków, i w miarę potrzeby nauczycieli pomocniczych i przybranych.

§. 34.

Rektor szkoły technicznej średniej należy do klasy dyet VIII., profesorowie i nauczycieli do klasy dyet IX. urzędników Państwa.

Placa rektora szkoły technicznej średniej wynosi 1500 złr. w. a., placa rektora o dwóch niższych oddziałach 1200 złr. w. a., placa rektora oddziału gramatycznego 1000 złr. w. a., profesorowie oddziału technicznego pobierają 1200 złr. w. a., profesorowie oddziału realnego 1000 złr. w. a., a nauczyciele oddziału gramatycznego 800 złr. w. a. płacy.

Nadto otrzymują tak rektorowie, jak profesorowie i nauczyciele, po każdym pięcioleciu odbytej w nauczycielstwie szkoły technicznej średniej ku zadowoleniu przełożonych władz służby, stałe dodatki do płacy po 100 złr. w. a., które ewentualnie wliczone być mają do emerytury.

§. 35.

Prawo mianowania rektorów, profesorów i nauczycieli szkół technicznych średnich będzie przy Radzie szkolnej krajowej.

Prawo przyjmowania zastępców, nauczycieli pomocniczych i przybranych, tudzież asystentów, może być przeniesione na rektora zakładu w porozumieniu ze zgromadzeniem nauczycielskiem.

§. 36.

Na rektorów, profesorów, nauczycieli i asystentów mogą być wybrani tylko tacy kandydaci, którzy się wykażą odpowiednią kwalifikacją.

Kwalifikacja nauczycielska stopniuje się podług trzech oddziałów szkoły technicznej średniej; bliższe postanowienia w tej mierze wyda Rada szkolna krajowa.

Kandydaci na rektorów odbędą colloquium pro rektoratu.

§. 37.

W celu badania kwalifikacyi na rektorów, profesorów i nauczycieli szkoły technicznej średniej postanowione będą osobne komisje examinyjne.

Profesorów i członków tych komisji wybierać będzie Rada szkolna, która im także przepisze regulamin i oznaczy warunki, jakie wypełnić będą musieli kandydaci, aby im kwalifikacja w pewnym kierunku mogła być przyznana.

§. 38.

Naczelne kierownictwo szkół technicznych średnich należy do Rady szkolnej krajowej

Ona wykonuje nadzór nad nimi, odbiera od ich zarządów i zgromadzeń nauczycielskich odnośne sprawozdania., i wydaje do nich właściwe rozporządzenia we względzie administracyjnym i umiętnym.

§. 39.

Rada powiatowa; w której okręgu znajduje się szkoła techniczna średnia, wysadza z swego ramienia, a w miastach posiadających własny statut, w porozumieniu z radą gminną, deputacyę, któraby informując się o wewnętrznym stanie, rozwoju i potrzebach szkoły, pośredniczyła pomiędzy nią, a swoimi mocodawcami w celu łatwiejszej wymiany obopólnych życzeń szkoły i korzystającej z niej ludności.

§. 40.

Członkowie deputacyi szkolnej powiatowej upoważnieni są odwiedzać lekcyje i zakłady szkolne, i porozumiewać się z rektorem i nauczycielami. Wszakże nie wolno im mieszać się do wykładów lub examínów szkolnych podczas samychże lekcyj, albo dawać zakładowi i jego nauczycielom jakiegokolwiek przepisy i wskazówki. Uwagi lub życzenia swoje, jakoteż mocodawców swoich, objawiać będzie deputacya poufnie przez swoich członków, lub urzędownie na konferencyach, w tym celu z delegatami zgromadzenia nauczycielskiego odbywać się mających, gdzie także poweźmie wiadomość o potrzebach i życzeniach szkoły wobec gmin, powiatu i rodziców uczącej się młodzieży.

§. 41.

Członkowie deputacy szkolnej powiatowej użyją swojego obywatelskiego wpływu do szerszych kół w celu umoralnienia młodzieży i zjednania szkole poparcia, tak moralnego, jakoteż w razie potrzeby materialnego, ze strony właściwych reprezentacyj i całej ludności.

§. 42.

O wzmiankowanych w §. 40. konferencyach spisane będą protokoły, każdy w dwóch odpisach. Z tych jeden przesłany zostanie Radzie szkolnej krajowej do przejrzenia i wydania stosownych rozporządzeń, a drugi doręczony ze strony deputacy radzie powiatowej, a względnie gminnej do odpowiedniego użytku.

V. Szkoły techniczne średnie prywatne.

§. 43.

Wolno każdemu zakładać szkoły techniczne średnie, byle ich urządzenie nie sprzeciwiało się w niczem ogólnym celom naukowym tych zakładów.

Aby taka szkoła mogła wejść w życie, potrzeba :

- a) aby statut i programat nauk otrzymał zatwierdzenie Rady szkolnej krajowej;
- b) aby kierownictwo powierzone było rektorowi, posiadającemu prawem przepisaną kwalifikacyę do tego urzędu.

§. 44.

Rada szkolna krajowa upoważnioną jest szkołom technicznym średnim, urządzonym przez gminy, korporacye lub osoby prywatne, nadać prawo wystawiania świadectw ważnych w całym Państwie Austriackiem; jeżeli programat nauk, w nich zaprowadzony, nie sprzeciwia się w głównych rzeczach programatowi nauk szkolnych technicznych krajowych, i jeżeli każda nominacya rektora, profesorów, nauczycieli i pomocników potwierdzona będzie od Rady szkolnej krajowej.

§. 45.

Rektor takiej szkoły technicznej odpowiedzialny jest za jej stan władzom szkolnym. Rada szkolna krajowa ma prawo zażądać usunięcia niezdolnego albo niegodnego swego urzędu nauczyciela, po poprzednim przeprowadzeniu przeciw niemu dyscyplinarnego śledztwa.

§. 46.

Rada szkolna krajowa może kazać zamknąć każdy zakład podobny, jeżeli znajdzie, że jego urządzenie przeciwne jest obowiązującym ustawom.

VI. Postanowienie dodatkowe.

§. 47.

Rada szkolna wyda potrzebne do przeprowadzenia tej ustawy szczegółowe rozporządzenia.

Z drukarni Instytutu Stauropegiańskiego, 1869.

pod zarządem: St. Huczowskiego.